

POSTANOWIENIE

Dnia 20 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa R. M.
przeciwko Starostwu Powiatowemu w Ś.
o przywrócenie do pracy i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 20 stycznia 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 3 kwietnia 2014 r., sygn. akt IV Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 120 zł
tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Powód R. M. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 3 kwietnia 2014 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 3 k.p., „przez uznanie osoby Starosty za pracodawcę”, a w konsekwencji - błędne uznanie, że pomiędzy powodem a pracodawcą istnieje konflikt, podczas gdy pracodawcą powoda było Starostwo Powiatowe, a więc niezasadne było przyjęcie istnienia konfliktu z pracodawcą, gdy tymczasem starosta pełni jedynie funkcję organu zarządzającego „i to on osobiście ma zastrzeżenia do osoby powoda, co nie powinno być utożsamiane z konfliktem z pracodawcą”; art. 45 § 1 i 2 k.p. w związku z art. 56 § 1 i 2 k.p., przez ich niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że w

stanie faktycznym sprawy przywrócenie powoda do pracy było niecelowe i zachodziły podstawy do zasądzenia na jego rzecz odszkodowania; art. 8 k.p., przez jego niezastosowanie, podczas gdy w okolicznościach sprawy żądanie pozwanego o oddalenie powództwa o przywrócenie do pracy było sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i zasadami współżycia społecznego. Jak właściwie ocenił Sąd Rejonowy, od chwili powrotu powoda do pracy, starosta podejmował osobiście lub przy pomocy innych osób kroki zmierzające do tego, by powód zakończył pracę w Starostwie Powiatowym. Żądanie Starostwa Powiatowego w B. powodowane osobistą niechęcią starosty do powoda, jako sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, nie powinno zostać uwzględnione; art. 100 § 2 pkt 6 k.p., przez błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że powód swoim zachowaniem naruszał zasady współżycia społecznego w miejscu pracy, podczas gdy zachowanie pozwanego — w ocenie Sądu — było poprawne i właściwe, a ponadto, naruszenie prawa procesowego, które miały wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj.: art. 477¹ k.p.c., wskutek przyjęcia, że w okolicznościach faktycznych sprawy zasadne było zasądzenie na rzecz powoda odszkodowania zamiast uwzględnienia roszczenia o przywrócenie do pracy; 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez sprzeczne wewnętrznie i nielogiczne rozumowanie polegające na przyjęciu, że powód z jednej strony nie zawinił swoim zachowaniem i brak było podstaw do rozwiązania z nim umowy o pracę bez zachowania terminu wypowiedzenia, z drugiej zaś, iż powód swoim zachowaniem naruszał zasady współżycia społecznego w miejscu pracy, jego zachowania były radykalne, prowokujące i nie potrafił on utrzymać poprawnych relacji z przełożonymi i współpracownikami, a nadto niewłaściwie wywiązywał się ze swoich obowiązków, zaś postępowanie pracodawcy po przywróceniu do pracy było właściwe, choć Sąd podzielił ustalenia faktyczne dotyczące uchybień związanych z przygotowaniem miejsca pracy, udostępnieniem narzędzi pracy czy szkoleń; art. 19 k.p.c., przez określenie na jego podstawie wartości przedmiotu sporu, podczas gdy zastosowanie powinien mieć art. 23¹ k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o roszczenia pracowników dotyczące nawiązania, istnienia lub rozwiązania stosunku pracy wartość przedmiotu sporu stanowi, przy umowach na czas określony —

suma wynagrodzenia za pracę za okres sporny, lecz nie więcej niż za rok, a przy umowach na czas nieokreślony — za okres jednego roku.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazując, że: „istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa materialnego, tj. art. 3 k.p., 8 k.p. oraz art. 45 § 1 i 2 k.p. w zw. z art. 56 § 1 i 2 k.p. odnosząca się do możliwości orzekania przez Sąd o odszkodowaniu zamiast o przywróceniu do pracy w sytuacji konfliktu między pracownikiem i pracodawcą lub podmiotem zarządzającym w imieniu pracodawcy jednostką organizacyjną o charakterze publicznym, w szczególności jakie powody leżące „po stronie pracownika” mogą stanowić podstawę oddalenia żądania przywrócenia do pracy oraz czy żądanie zasądzenia odszkodowania na rzecz pracownika może naruszać art. 8 k.p., jak również w jakich przypadkach przywrócenie pracownika do pracy narusza zasady współżycia społecznego oraz — czy powinny one zostać skonkretyzowane przez sąd orzekający. Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”.

W odpowiedzi na skargę strona pozwana wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego albo na potrzebę wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości interpretacyjne lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów ma na celu wyjaśnienie ich nie tylko dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 Nr 12, poz. 151; z dnia 20 października 2005 r., II CZ 89/05, OSNC 2006 nr 7-8, poz. 135; z dnia 24 lutego 2006 r., IV CSK 8/06, LEX nr 201037, z dnia 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06, LEX nr 189753, z dnia 8 stycznia 2008 r., I UK 277/07, LEX nr 449015 oraz z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365).

Zagadnienie prawne wskazane przez skarżącego dotyczy przepisów zawierających zwroty niedookreślone (klausule generalne) o niecelowości realizacji roszczenia pracownika o przywrócenie do pracy oraz odwołujące się do zasad współżycia społecznego (odpowiednio art. 45 § 2 k.p., art. 8 k.p.). Rozstrzygnięcie kwestii dotyczącej zastosowania w sprawie takich przepisów zależy od całokształtu występujących w niej konkretnych okoliczności, indywidualnie ocenianych i dlatego nie może służyć do uogólniającego ujęcia zagadnienia prawnego. Omawiana przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być rozumiana jako dążenie do zastąpienia klauzul generalnych lub zwrotów niedookreślonych przez opis sytuacji wyczerpujących te klauzule (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1974 r., III PZP 34/73, LEX nr 7384, postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 kwietnia 2003 r., I PK 558/02, OSNP 2004 nr 1, poz. 283; z dnia 17 stycznia 2009 r., II PK 252/08, LEX nr 736733, z dnia 19 maja 2011 r., I CSK 700/10, LEX nr 1294148).

W związku z tym, że zastosowanie omawianych przepisów uzależnione jest od indywidualnych stanów faktycznych, nieuprawniona jest teza o występujących rozbieżnościach w ich interpretacji przez Sąd Najwyższy. Ogólnikowe stwierdzenie skarżącego, że „Orzeczenia Sądu Najwyższego mówiące o przyczynach leżących po stronie pracownika, które nie wymagają winy pracownika do tego by nie było możliwości przywrócenia go do pracy są sprzeczne z orzeczeniami mówiącymi, iż pracownik nie może ponosić negatywnych konsekwencji niewłaściwego

zachowania pracodawcy w stosunku do jego osoby”, takiej rozbieżnej interpretacji nie potwierdzają.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego między innymi wskazuje, że częstymi przyczynami nieuwzględniania roszczeń o przywrócenie do pracy z uwagi na przesłankę niecelowości są cechy osobowościowe pracownika (jego konfliktowość, skłócenie z innymi pracownikami lub przełożonymi) i to o takim nasileniu, że nie sprzyjają one atmosferze pracy i są uciążliwością dla załogi oraz jej kierownictwa. Konflikt z przełożonymi lub współpracownikami musi być jednak zawiniony przez pracownika i na tyle poważny, że wymusza podejmowanie przez pracodawcę działań mających przywrócić w zakładzie porządek i dyscyplinę pracy (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 1997 r., I PKN 63/97, OSNAPiUS 1998 Nr 3, poz. 74, z dnia 19 listopada 1997 r., I PKN 347/97, OSNAPiUS 1998 Nr 17, poz. 508, z dnia 28 lipca 1999 r., I PKN 110/99, OSNAPiUS 2000 Nr 21, poz. 780). To zaś, czy okoliczności niniejszej sprawy z tej właśnie przyczyny uprawniały Sąd do skorzystania z możliwości nieuwzględnienia roszczenia o przywrócenie do pracy, to kwestia właściwego zastosowania prawa materialnego, którą nie należy utożsamiać z występowaniem istotnego zagadnienia prawnego.

Trzeba też dodać, że postawę rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji stanowił art. 56 § 1 i 2 k.p. w związku z art. 45 § 2 k.p., a nie art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 8 k.p. Odmowa przywrócenia do pracy wynikała bowiem uznania jego niecelowości, a nie sprzeczności wybranego przez pracownika roszczenia z zasadami współżycia społecznego.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, którą jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywista zasadność i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci

naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 Nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Wymagania tego skarżący nie spełnił, bowiem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wykazał kwalifikowanego naruszenia „art. 45 § 1 i 2 k.p. w związku z art. 56 § 1 i 2 k.p.” - poza lakonicznym stwierdzeniem, że „uznanie zachowania powoda za niemal wyłączną przyczynę wszelkich nieprawidłowości w miejscu pracy (dotyczących oczywiście zakresu spraw go dotyczących) jest rażąco niesprawiedliwe dla powoda, szczególnie, że wcześniej – przed pierwszym rozwiązaniem umowy o pracę, do pracy powoda nie było zastrzeżeń”. Również powołanie się na „naruszenie ważnego interesu prywatnego powoda” nie jest przesłanką pozwalającą na uznanie skargi za oczywiście uzasadnioną.

W tym aspekcie podkreślić należy, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie

przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przysądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyslać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania rozstrzygnięto po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 13 ust. 4 pkt 2 w związku z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 491), nie uwzględniając wniosku powoda o odstąpienie od obciążenia go kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez stronę przeciwną z uwagi na to, że nie został on uzasadniony oraz mając na względzie kwotę zasądzzonego odszkodowania.